L'Ermita de Santa Caterina

(NOTES HISTORIQUES)

Les notícies històriques referents a l'ermita de Santa Caterina es fonamenten en les dades exposades en el «Llibre de la Verge Reyna y Martir Santa Catharina Alexandrina y de sa Santa Casa en la Montanya de Montgri, y en la Vall de aquella dit Font Aribosa construhida.—Compost per Andreu Sabat, Notari Real de la Vila de Torroella de Montgri. Any mil sis cents setanta y dos. Dirigit als Ilustres y Savis Consols y Concell de la Universitat de la vila de Torroella de Montgrí».

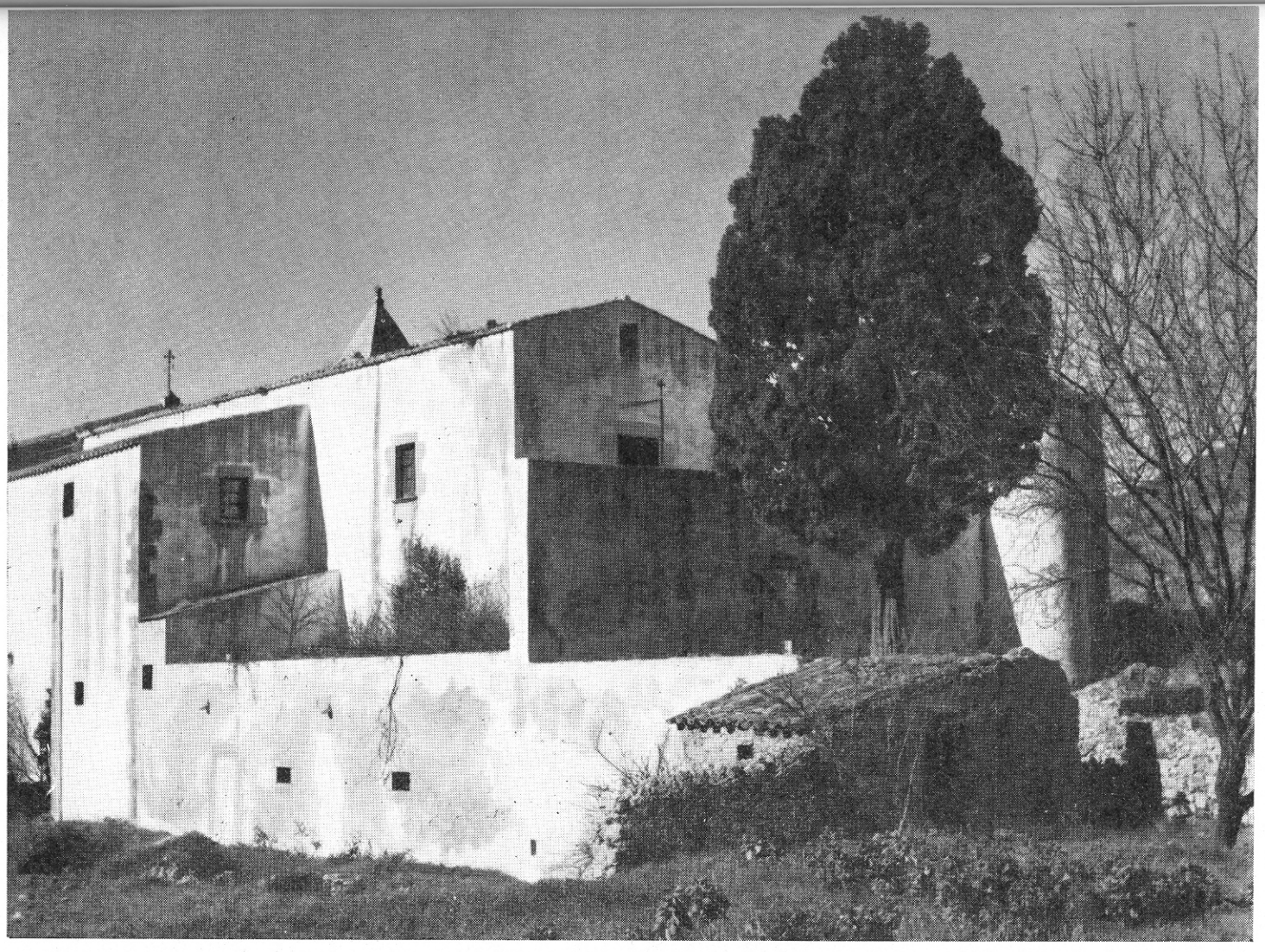
Andreu Sabat, nascut a Torroella, com ell mateix assenyala amb orgull en el pròleg de l'esmentada obra, va ésser notari de la vila en dos períodes; el primer del 1650 al 1651, i el segon del 1658 al 1660. Va morir a Torroella el dia 27 de maig de 1676 i fou enterrat a l'Església Parroquial. Molt devot de Santa Caterina, va escriure també una obra de teatre titolada «Comèdia de Santa Caterina» en tres actes o jornades, argument basat en la vida de la Santa, que fou representada a Torroella el 27 d'agost de 1758 i el primer de juny de 1803.

En la seva obra històrica, datada el 1672, hi figuren descripcions molt interessants no solament sobre l'ermita de Santa Caterina sinó també referents a Torroella.

En el capítol quart, que porta el títol de «Ahont estarà descrita la Vila, Baronía y Terme de Torroella de Montgri», diu textualment:

«La dita Vila es molt poch Menestralosa pues sos habitants son pagesos y treballadors que apenas hi ha menestrals.

Per lo que es menester per lo servey dels habitants, lo terme es molt fructífero, y de tots manteniments abundant; aixi que per la humana vida no tenen necesitat de altra vila ni Lloc de Cathalunya, perque se cull en dita vila

«Volgué Déu que dita Capella fos senyora de tot lo vall y pendent de aquellas Montanyes...»
(Andreu Sabat. Any 1672)

(Fotografia J. Montaner)

de tot quant se ha de menester ab abundancia per viurer, acceptat la sal, y encara hi ha salinas, sino que no estan guarnidas, y en temps passats los Senyors ne treyan ducats. Es terme que si cull molt arrós, y en tot lo Principat de Cathalunya no se fa sino en dit terme y un poc als circunsvehins, y es molt cert que en dit terme del modo lo havem confrontat, si culliran quiscum any, uns anys ab altres, de vint y cinch a trenta mil corteras de gra, entre uns grans y altres: De vi se ni faran quatre o cinch mil carregas; De oli tot lo que se te de menester per los habitants, y encara uns anys ab altres de sobras: De Fruytas no hi ha ab abundancia sino Figas que sen secan moltes, no obstant que he entés a dir a mos passats, que ni havia ab molta abundancia, en altre temps, y no me espanto, perque es terra apte per tot, y abundant de aygua, per causa del riu Ter tan caudalos, que pochs anys se ha vist ayxut, qual riu travesa lo terme: Es vila molt abundant de peix, per ser la Costa del mar de aquella molt apte, tant per peix gros, com menut, y la Costa abunda de Calas y Platja...»,

Com hem indicat previament, Andreu Sabat manifesta en aquest mateix capítol la seva condició de torroellenc amb aquesta expressiva frase: «Los vehins y habitans de dita vila de si son magnanims y liberals y amples de Cor, lo que es causa no estar richs de moneda, si be les sobra molt de Hazienda que a no tenirne tanta fora millor governada. Moltes coses deixo de dir, causa, que ja penso que lo Lector dirà que la voluntat me fa tan alabar la Patria: Jo confesso so fill de ella, que es de lo que me dono major ditxa.»

Les referències sobre la fundació de l'ermita de Santa Caterina, de caire sentimental i llegendari, són ben conegudes. Tres frares de Montserrat, Bartomeu Cabotas, Pere Tarascó i Berenguer Desguell, segons Andreu Sabat, «volgueren servir a nostre Senyor Déu en un lloc solitari, apte, suficient, y sercades moltes montanyas y terras trobaren dit lloc acomodat» en la vall del Montgrí on hi havia una font nomenada Aribosa. Allí aixecaren la primitiva capella a l'any 1392 i «volgué Déu que dita Capella fos senyora de tot lo vall y pendent de aquellas Montanyes, y com hi hagués algunas propietats particulars, infundí Déu als senyors de aquellas los donasen a dita ermita». Així Caterina Mascaró dóna una peça de terra i Francesc Colomar una altra al voltant de la capella.

Andreu Sabat, en el capítol XI del seu Llibre, exposa les gràcies i els privilegis concedits a l'ermita per «Sumos Pontifices, Cardenals, Emperadors, Reys y altres Personas devotas», amb pròdiga esplendidesa.

Fa constar també la realització d'un acte de gran trascendència; l'acord pres davant notari a l'any 1403 entre els ermitans fundadors i el Consell de la Vila, reunits a la capella de Sant Antoni, per a establir la successió i continuïtat en el govern de l'ermita. El Consell de la Vila n'esdevé propietari i encomanat de nombrar una comissió de veïns que cuidi dels afers administratius, ordenació que es compleix encara actualment.

Els papers històrics d'Andreu Sabat sobre la fundació de l'ermita de Santa Caterina foren transcrits per Joaquim Ferrer i Vidal i publicats a una revista

de Girona en el segle passat. Són rigorosament autèntics els fets d'aquesta història? Per damunt dels seus aires llegendaris fem prevaler el sentiment i el fervor que els distingeixen i acceptem-los de cor.

* * *

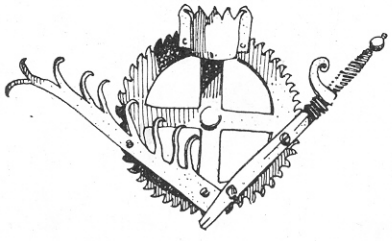
Indagant en aquest viver documental que és l'arxiu del municipi, hem pogut espigolar aquesta inèdita notícia històrica referent a Santa Caterina que creiem interessant transcrivir-la:

«CONCLUSIO DE PENDRE PER PATRONA A SANTA CATHARINA

Lo mateix dia lo dit consell he determinat que la universitat prenga per patrona de la vila y terme la gloriosa verge y martir Sta. Catharina y que sia amparo de la universitat principalment y demes de la vila y terme com fins assi nos ha emperats a tots y sempre ab las necessitats nos ha volgut tant a la casa de la universitat com los demes habitants y per axo sia per los Srs. Consols donada suplicacions al Sr. Official y aqui convinga se digne fer ex favor ala Universitat y juntament suplicar a dit official o aqui apreste se digne provehír que lo dia de Sant nicolau de tolenti que es a deu de setembre sie festa de precepte. 5 d'abril de 1649». (1)

Aquest document senyala la data en què fou demanat pel Consell Municipal el nombrament de Santa Caterina com a patrona de la vila i és curiós constatar que Andreu Sabat, que fou contemporani d'aquest acord, no el cita en la història de l'ermita tot i la profusió de dates i detalls descriptius exposats. Tal vegada el notari Sabat, portat pel seu zel investigador, no va copsar el fet innegable de que la història no es concreta pas a una època determinada, i que cada instant del present que hom viu és també història, a vegades, molt més decisiva i trascendent que la relacionada amb el temps passat.

PERE CASTELLS

(1) —(Llibre de conclusions, número 1. Pàgina 30)